

Is er nog toekomst voor bijzonder onderwijs in Nederland?

“God moet zo snel mogelijk van school verbannen worden” stelde onderwijs-columniste Aleid Truijens onlangs in de Volkskrant. Haar verhaal was maar een van de vele opinies over het bijzonder onderwijs in Nederland. Directe aanleiding voor de discussie waren uitspraken van onderwijsminister Slob over het recht van reformatorische scholen om ouders een intentieverklaring over homoseksualiteit te laten ondertekenen. Het leidde tot commotie en sterk afwijzende reacties in brede kring.

De minister kwam na veel kritiek terug op zijn eigen uitspraken. Slob vindt uiteindelijk dat scholen geen verklaring kunnen vragen aan ouders waarin staat dat zij afstand nemen van homoseksualiteit. “Dat is een brug te ver”, aldus de minister later in de media en de Tweede Kamer. De minister erkende in het debat dat er een ‘spanning’ bestaat tussen verschillende grondrechten, zoals de vrijheid van onderwijs en het verbod op discriminatie. Een wijziging van de grondwet door afschaffing of aanpassing van artikel 23 zou wel een einde kunnen maken aan deze in reformatorische kring vereiste verklaring. Zo’n aanpassing van de wet waarin discriminerende verklaringen onmogelijk worden, zou ik wenselijk vinden. Als de kern van artikel 23 maar behouden blijft: vrijheid van onderwijs. De ontstane commotie leidde tot fundamentele vragen in hoeverre de overheid invloed moet hebben op de inhoud van het onderwijs.

Artikel 23 : Vrijheid van onderwijs

In Nederland geldt een tamelijke unieke vrijheid van onderwijs, vastgelegd in het beroemde artikel 23 uit 1917, waarbij bijzonder – lees: op overtuiging of pedagogische ideeën - gebaseerd onderwijs

financieel volledig door de overheid wordt bekostigd. Zeker voor het lange tijd achtergestelde katholieke volksdeel heeft dit systeem mede bijgedragen tot zijn volledige emancipatie. En het lijkt kennelijk nog steeds zo te werken. Uit een recente dissertatie van onderzoekster Marietje Beemsterboer aan de Leidse Universiteit over het islamitische basisonderwijs blijkt dat het bijzonder onderwijs kan bijdragen aan een betere integratie van moslims in Nederland.

Vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw zorgde de secularisering voor een verregaande ontzuiling van de Nederlandse samenleving. Het confessionele onderwijs bleef als een van de weinige pijlers van deze verzuiling in stand. De volgende vragen laten zich dan stellen. Hechten we toch aan een opvoeding die duidelijke wortels heeft in de christelijke traditie en die ook wordt waargemaakt in opvoeding én onderwijs? Is het gewoon de gemakkelijke keuze voor de school om de hoek? Of is de school wat minder gekleurd? Is het einde van artikel 23 nabij? Bieden louter waarden als vrijheid en gelijkheid, zoals nu verankerd in de grondwet, voldoende waarborg voor een door ouders gewenste opvoeding van kinderen? Of blijft er ook plek voor een school met ruimte voor levensbeschouwelijke vorming? Doen specifieke waarden zoals barmhartigheid, vergevingsgezindheid, liefde voor de naaste en solidariteit er ook toe op een school? Mag een school een broedplaats zijn voor gerechtigheid, vrede en heelheid van de schepping? Voor zo’n school zou zeker plek moeten zijn in onze samenleving. Maar is het nog haalbaar in onze seculiere maatschappij? Zonder onderwijspersoneel dat dit gedachtengoed ook wenst uit te

dragen lijkt me dat onmogelijk. Een kleine minderheid reformatorische en evangelische scholen eist van haar onderwijspersoneel actieve religieuze betrokkenheid. De grote meerderheid van katholieke en algemeen christelijke scholen vraagt slechts onderschrijving van vaak vrij vage algemeen christelijke doelstellingen door haar personeel. Zo zijn er inmiddels veel scholen van die signatuur ontstaan waar geen enkele leerkracht belijdend christen is. Dit leidt tot de terechte vraag of binnen zo’n schoolteam de onderschreven identiteit nog kans van slagen heeft. Een wat meer inspirerende kerk zou hier wellicht een positieve rol in kunnen spelen.